Disruptive innovasjoner og konkurranse

Hva er utfordringene?

Kjell J. Sunnevåg
Konkurransetilsynet

TØI – Seminar Litteraturhuset 20.11.2018

KONKURRANSE·
TILSYNET
The Competition Authority

Spørsmål

- Disruptive innovasjoner - hva er det?
- Ikke noe nytt under solen --- eller?
- Noen eksempler
- Hva er utfordringene?
- Hva er Konkurransetilsynets rolle?

KONKURRANSE·
TILSYNET
The Competition Authority

Disruptive innovasjoner - hva er det?

Må skille mellom:

1. Innovasjoner knyttet til **teknologisk utvikling**
   - Inkrementelle innovasjoner
   - Gjennombrudd/teknologiske skift
2. Innovasjoner **i** eller **utenfor** et verdinettverk
   - Opprettholdende innovasjoner
     - Skjer **innenfor** nettverket
     - Mer og/eller bedre tjeneste
   - Disruptive innovasjoner
     - Skjer **utenfor** eksisterende verdinettverk
     - Kan potensielt erstatte ett verdinettverk med et nytt

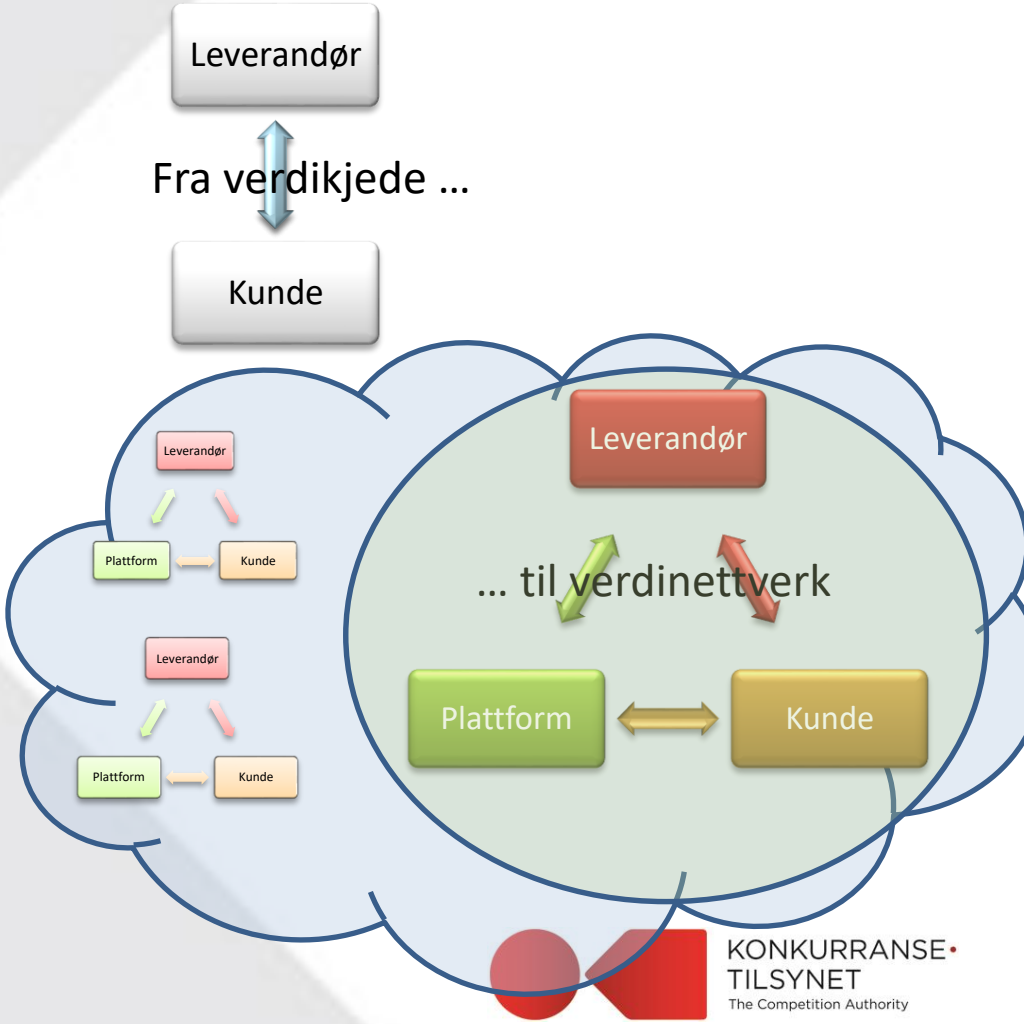

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Bower og Christensen (1995). Harvard Business Review

Ikke noe nytt under solen … men

- Digitale plattformer og nye markedsplasser
  - Digital plattform kobler effektivt tilbydere og kjøpere av tjenester (nettsted/mobilapplikasjon)
  - Nettverkseffekt/skalafortrinn/tosidighet
  - Lave transaksjonskostnader
- Forretningsmodellen er (typisk) basert på å:
  - stille digital plattform gratis tilgjengelig for kjøpere og/eller selgere
  - ta betalt per transaksjon
- Noen implikasjoner av den nye digitale virkeligheten
  - Det er blitt billig å bruke markedet => «Alle» kan bli sin egen bedrift
  - Og det er billig å skaffe relevant informasjon => Reduserer skjevfordelt informasjon mellom kjøpere og selgere (pris og kvalitet/«rating»)
  - Utfordrer kostnadskrevende «mellommenn» og ineffektive løsninger
  - Omgår reguleringskostnader

facebook

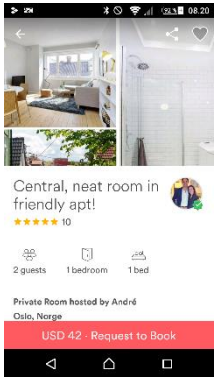

LendingClub

TransferWise

The Economist

TransferWise takes a machete to the hefty fees that banks levy to send money across borders

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Sentrale karakteristika som driver/preger utviklingen

- På den ene siden snakker vi om innovasjoner som gir:
  - lavere transaksjonskostnader
  - bedre utnyttelse av ledig kapasitet
  - bedre tilpasning av tilbud til etterspørsel
  - lavere terskel for å bli en markedsaktør (og kunne tilby arbeidskraft/produkter)
  - ➢ styrket konkurranse
  - ➢ lavere priser
  - ➢ bredere tilbud
  - ➢ økt effektivitet og produktivitet

- På den andre siden snakker vi o
  forstyrrende («disruptive») innovasjoner:
  - Eksisterende aktører og forretningsmodeller utfordres
    … men også etablerte aktører kan utnytte mulighetene
  - Eksisterende reguleringer utfordr
    …. og det skapes behov for ny regulering

airbnb

UBER

Gelato

Sharing creativity

Your digital printing made easy, efficient and local. Connecting print houses all over the world to one print cloud - open to everyone.

KONKURRANSE· TILSYNET
The Competition Authority

Disruptive og opprettholdende innovasjoner – noen eksempler

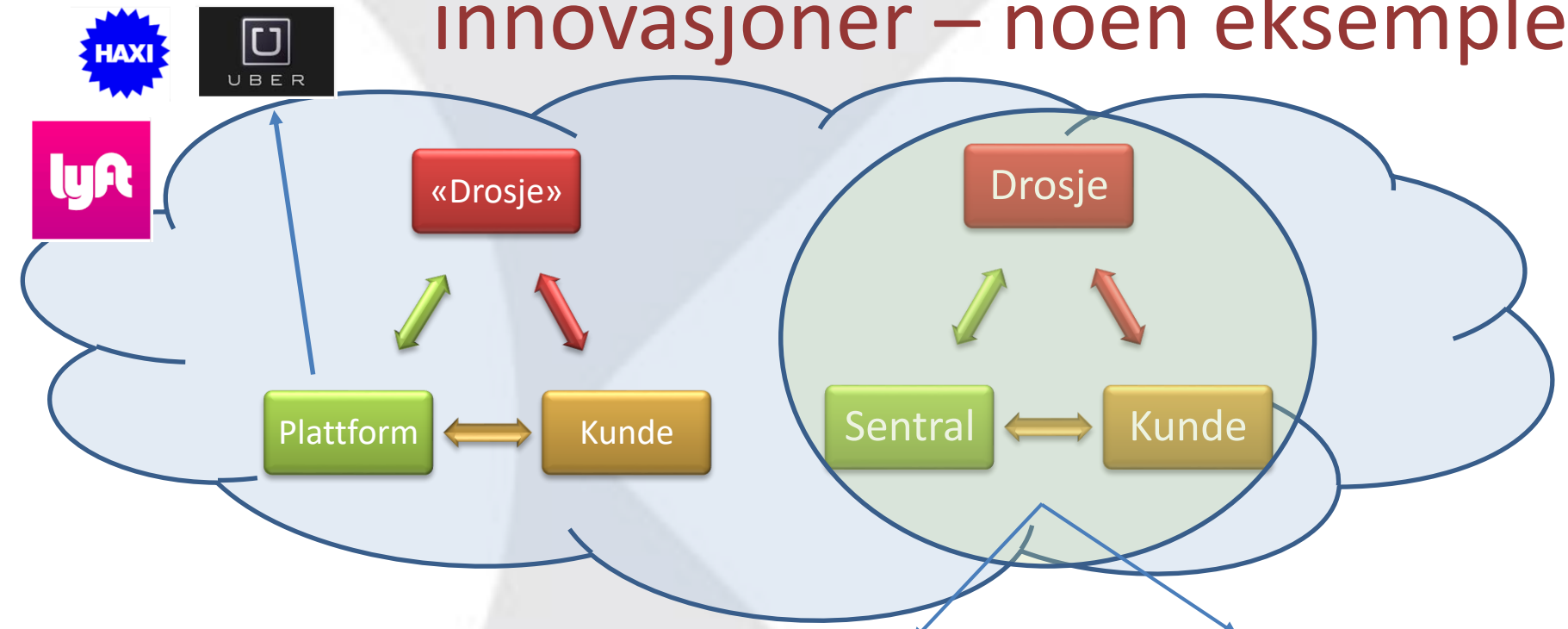

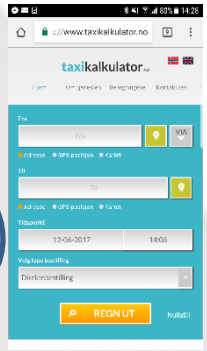

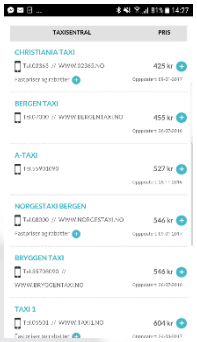

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Med digitalisering er det mange områder som utfordres

- Digitalisering: «innføring av digital teknologi som effektiviserer prosesser og endrer hverdagslivet»
- Noen områder som utfordres
  - Finansielle tjenester
  - Transporttjenester
  - Forsikring
  - Overnatting
  - Aviser, magasiner, bøker, musikk, film
  - Profesjonelle tjenester
  - …

legalstart.fr

ROCKETLAWYER

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Disruptive innovasjoner i finansmarkedene (1)

- Betalingsformidling; kontaktløs betaling, via apper for sosiale nettverk

KONKURRANSE-
TILSYNET
The Competition Authority

Disruptive innovasjoner og finansmarkedet (2)

- P2P (alternativ) finansiering
  - Lånekapital foretak og konsumenter
  - Risikokapital – ulike former for «crowd-funding»
- P2P valutatransaksjoner

LendingClub

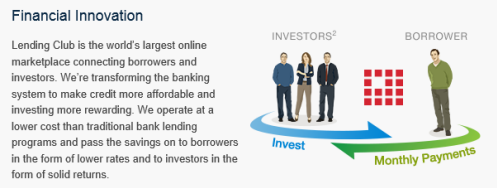

TransferWise

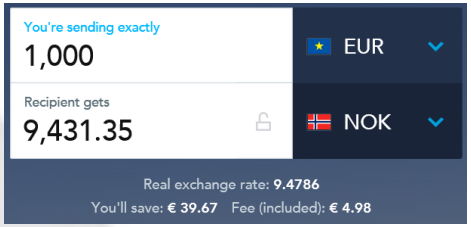

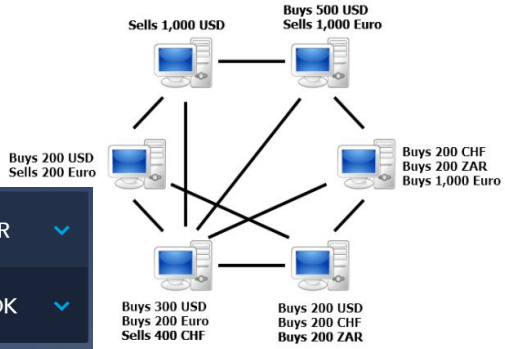

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Kilder: Transferwise, LendingClub, http://moneytransfercomparison.com/peer-to-peer/

Disruptive innovasjoner i finansmarkedet (3)

- Målsetting med reguleringer
  - Soliditet og likviditet
  - Forbrukerbeskyttelse
  - Finansiell stabilitet
- Reguleringer påvirker:
  - Konkurransen mellom eksisterende finansinstitusjoner
  - Muligheten for etablering av nye (delingsøkonomi) tjenester

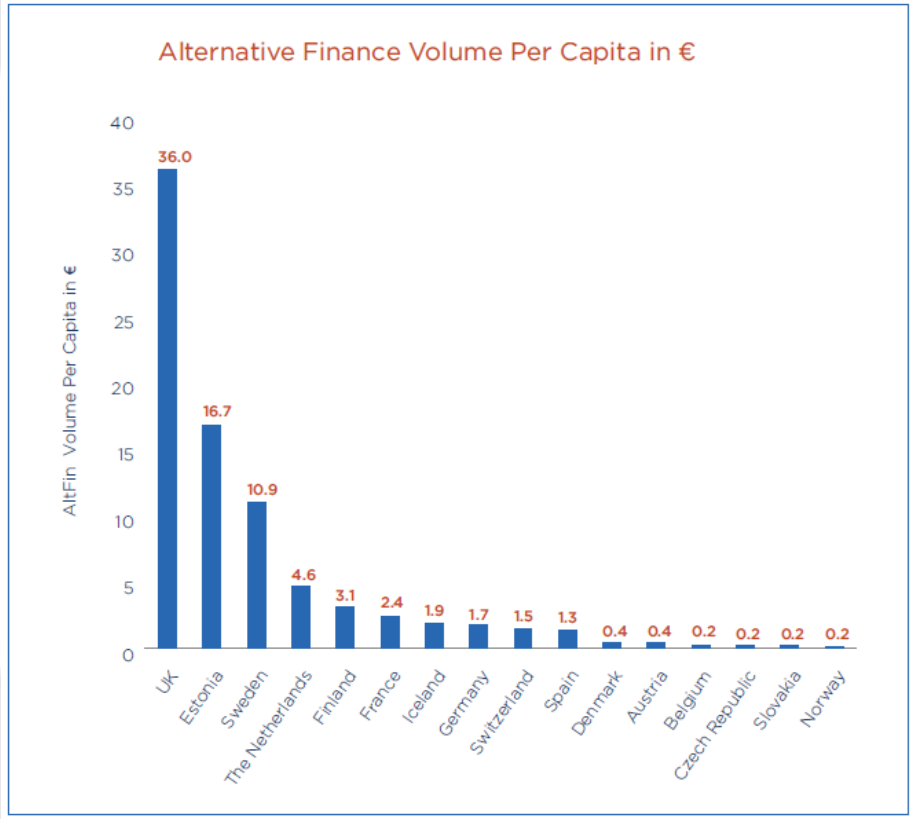

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Disruptive innovasjoner i finansmarkedet (4)

- Hvorfor er UK på topp? Blant annet fordi det er:
  - skapt et tilpasset reguleringsregime for P2P og «Crowdfunding» plattformer
  - skapt en «Payment System Regulator» som har som mandat: «promote innovation, competition, and the interests of end users in the UK payment sector»
  - Skapt en «sandkasse» for uttesting av nye innovative løsninger
- Delingsøkonomien og finanssektoren er ett godt eksempel på
  - …at eksisterende aktører og kostnadskrevende løsninger utfordres
- …og at det er behov for:
  - ny regulering og tilpasset regulering
  - aktiv tilrettelegging fra regulators side

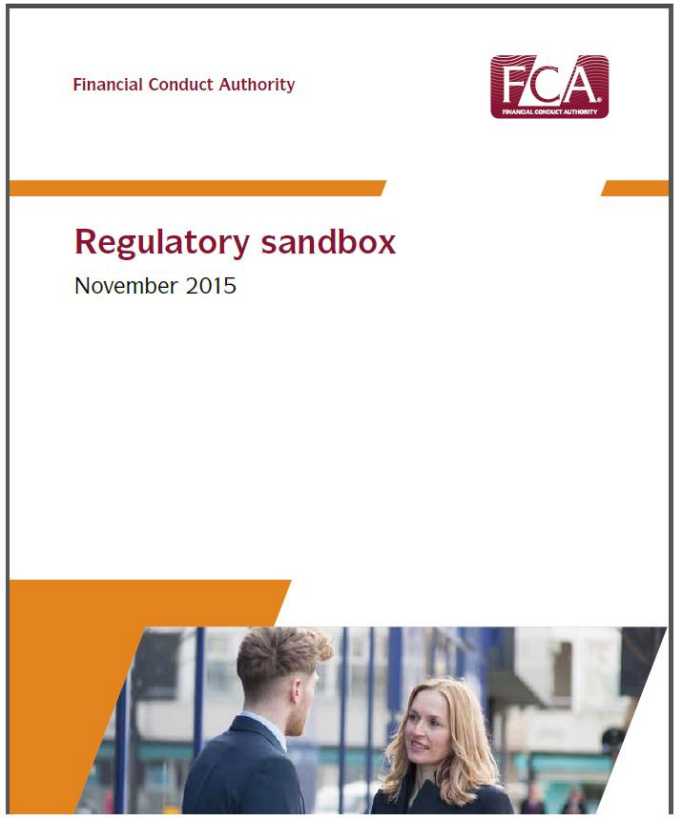

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Kilder: OECD (2015). «Hearing on Disruptive Innovation in the Financial Sector», DAF/COMP/WP2(2015)9 og https://www.fca.org.uk/your-fca/documents/regulatory-sandbox

Disruptive innovasjoner i transport (persontransport)

- Automatisering

- Elektrifisering
  - Betydelige miljøgevinster
  - Politiske målsettinger
  - Sterke regulatoriske virkemidler
  - Konkurranse mellom tradisjonell og ny teknologi
- Deling: bil ('car-sharing') og tur ('ride-sharing')
  - Betydelig underutnyttelse av kapasitet
  - Ny teknologi og nye forretningsmodeller gir betydelige gevinstpotensial
    - Reduserte transaksjonskostnader
    - Bedre allokering av kapasitet
    - Redusert informasjonsasymmetri
  - Marked i sterk vekst; stor grad av disrupsjon - særlig mot tradisjonell 'for hire' tjenester
  - Behov for regulatorisk tilpasning

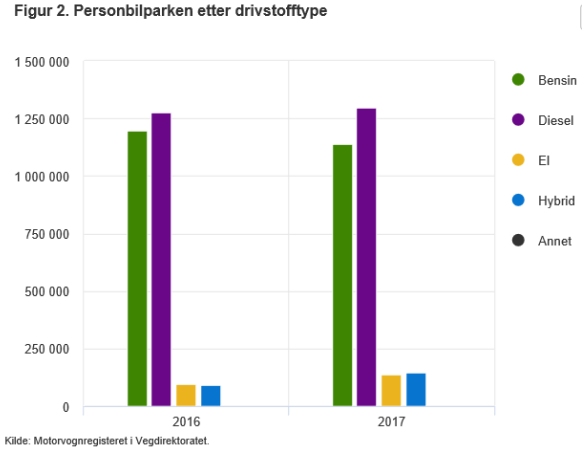

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Kilde for figur om personbilparken: https://www.ssb.no/transport-og-reiseliv/artikler-og-publikasjoner/over-140-000-elbiler-i-norge

«On-demand» transporttjenester

– Det er en klar sammenheng mellom russefeiring og stryk

DEBATT // SIDE 60–61

Bergens Tidende

NR. 320 UKE 48 · 2015 · 146. ÅRGANG

LØRSALG KR 30

TORSDAG 26. NOVEMBER

FORFALL: Altfor ofte har Bergen tillate at det svarer seg å lata vernevertige bygningar forfalla.

KOMMENTAR // SIDE 3

Klar med ny festival i Rosendal

KULTUR // SIDE 54–55

Byrådet kutter i hjemmetjenestene

NYHETER // SIDE 10–11

Drosjene skulle konkurrere, men prisene ble bare høyere

NYHETER // SIDE 6–7

FOTO: MARTA AASHEIM

NYE VENTING: Siden 2011 har Bergen gått fra fire til seks taxiselskaper. Men den økte kampen om kundene har bare ført til høyere priser. – Med flere biler som har mindre å gjøre, blir konsekvensen at kundene må betale også for den tiden sjåføren bare sitter i bilen, sier administrerende direktør Jan Valeur i Bergen Taxi. Konkurransetilsynet kaller utviklingen absurd, og vil gjøre det lettere å etablere seg i taximarkedet.

I dag finner du gode Black Friday tilbud fra hele Bergen i Bergens Tidende og på www.btannonse.no/blackfriday

BLACK FRIDAY

SUPERSALG

- Den tradisjonelle drosjenæringen utfordres av Uber, Haxi, Lyft m.fl.
  - Ny teknologi innebærer betydelige muligheter for bedre ressursutnytting og bedre tilbud for kundene
  - Svekker tradisjonell begrunnelse for (pris)regulering, herunder asymmetrisk informasjon
- Men eksisterende reguleringer begrenser etableringsmulighetene
  - Drosjemarkedet er sterkt regulert
    - Persontransport mot betaling krever løyve
    - Behovsprøving osv.
- Og møter sterk motstand fra den etablerte næringen
- Resultatet:
  - Høye kostnader for kundene
  - Dårlig utnyttelse av kapasitet

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Disruptive innovasjoner og konkurranse

Hva er utfordringene?

KONKURRANSE·
TILSYNET
The Competition Authority

Hva er utfordringene?

A. Høye formelle og uformelle etableringsbarrierer

- Motstand fra etablerte aktører
- Rammebetingelser; behov for ny eller tilpasset regulering som må være:
  - forholdsmessig
  - teknologinøytral: si hva som skal oppnås, ikke hvordan
  - på like vilkår innenfor og mellom plattformer

Liikennevirasto
Finnish Transport Agency

The Finnish Transport Agency's task is to support the creation of a Finnish environment where it is possible to develop and launch safe, functional and profitable transport services. In practice, this includes participating in the drafting of national policies and strategies, investing in infrastructure, opening the Finnish Transport Agency's data to service developers and offering expert advice on mobility services in development projects. The development and production of the actual mobility services are ultimately both company-driven and market-driven.

B. Sårbar(e) innovasjons-prosesser

- Etablerte aktører har kontroll med «essensielle fasiliteter» eller kjøper opp og parkerer ny teknologi og nye løsninger
- Manglende mulighet for utvikling av nye forretningsmodeller i trygge og realistiske omgivelser («sandbox»)

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

…og hva kan Konkurransetilsynet bidra med?

- Håndheve påbuds- og forbudsbestemmelsene i konkurranseloven:
  - fusjonskontrollen (§16)
  - forbud mot konkurranse-begrensende samarbeid (§10)
  - forbud mot misbruk av dominerende stilling (§11)

Fusjonen mellom Vipps, BankID og BankAxept tillates på vilkår

Konkurransetilsynet tillater at Vipps fusjonerer med BankID og BankAxept mot at det fusjonerte selskapet forplikter seg til å gi konkurrerende betalingsløsninger tilgang til BankID og BankAxept.

– Markedet for betalingsløsninger er i sterk utvikling. Tilgang til BankID og BankAxept er sentralt for at konkurrerende betalingsløsninger skal ha mulighet til å konkurrere effektivt mot det fusjonerte selskapet. Tilbudet om avhjelpende tiltak, som forpliktelse til å gi tilgang er, legger til rette for dette. Derfor kan vi nå si ja til fusjonen, sier konkurransedirektør Lars Sørgard.

Konkurransetilsynet skal vurdere konkurransebegrensende virkninger av fusjoner og oppkjøp. Tilsynet varslet 20. februar 2018 at fusjonen mellom Vipps, BankID og BankAxept måtte vurderes videre fordi den kunne begrense konkurrerende betalingsløsningers muligheter til å konkurrere effektivt i markedet. Etter tilsynets varsel valgte partene å komme med et tilbud om avhjelpende tiltak for å imøtekomme tilsynets konkurransebekymringer.

– Konkurransetilsynet har i dialogen med de fusjonerende selskapene vært tydelig på at tilgang til BankID og BankAxept er sentralt for å legge til rette for effektiv konkurranse om å tilby norske forbrukere gode og rimelige betalingsløsninger, sier avdelingsdirektør Gjermund Nese.

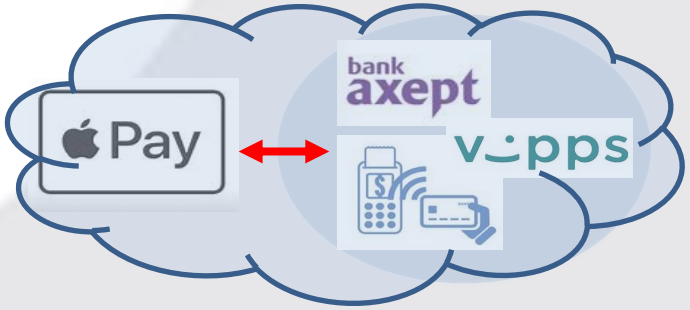

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

…og hva kan Konkurransetilsynet bidra med?

- Være en pådriver for konkurranse (§9e) gjennom fokus på:
  - Foretakenes etterlevelse
  - Rammebetingelser
- Et eksempel fra drosje-markedet

Competition assessment should be conducted if a legal provision has any of the following effects:

A Limits the number or range of suppliers

This is likely to be the case if the provision:

- ☐ A1 Grants exclusive rights for a supplier to provide goods or services
- ☐ A2 Establishes a license, permit or authorisation process as a requirement of operation
- ☐ A3 Limits the ability of some suppliers to provide a good or service
- ☐ A4 Significantly raises cost of entry or exit by a supplier
- ☐ A5 Creates a geographical barrier for companies to supply goods, services or labour, or invest capital

B Limits the ability of suppliers to compete

This is likely to be the case if the provision:

- ☐ B1 Limits sellers' ability to set prices for goods or services
- ☐ B2 Limits freedom of suppliers to advertise or market their goods or services
- ☐ B3 Sets standards for product quality that provide an advantage to some suppliers over others, or are above the level that some well-informed customers would choose
- ☐ B4 Significantly raises costs of production for some suppliers relative to others (especially by treating incumbents differently from new entrants)

C Reduces the incentive of suppliers to compete

This may be the case if the provision:

- ☐ C1 Creates a self-regulatory or co-regulatory regime
- ☐ C2 Requires or encourages information on supplier outputs, prices, sales or costs to be published
- ☐ C3 Exempts the activity of a particular industry, or group of suppliers, from the operation of general competition law

D Limits the choices and information available to customers

This may be the case if the provision:

- ☐ D1 Limits the ability of consumers to decide from whom they purchase
- ☐ D2 Reduces mobility of customers between suppliers of goods or services by increasing the explicit or implicit costs of changing suppliers
- ☐ D3 Fundamentally changes information required by buyers to shop effectively

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Konkurransetilsynet og drosjemarkedet

- Fortsatt gode grunner til å regulere kvalitet
  - Passasjerene skal kunne føle seg trygge på sjåfør og kjøretøy
- Dette taler for en form for løyveordning, også for nye forretningsmodeller
  - Løyvet må være lett å få … og lett å miste
  - … og kravene må være forholdsmessige
- Konkurranse i samme marked må skje på like vilkår

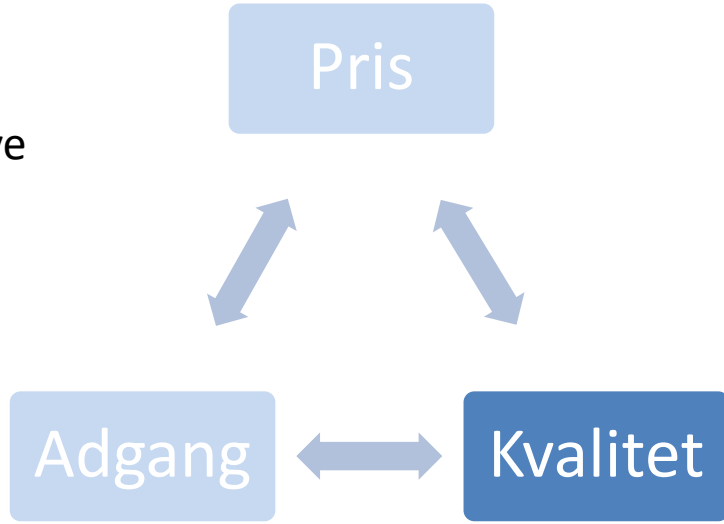

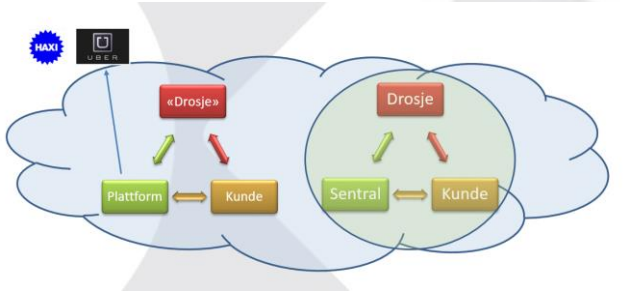

- Regjeringen har foreslått endringer i rammene for drosjenæringen

KONKURRANSE-TILSYNET
The Competition Authority

Takk for oppmerksomheten

KONKURRANSE·
TILSYNET
The Competition Authority